

Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ**

Διαπιστώσεις για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες

Κύρια σημεία

- Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες διαδίδεται ολοένα και περισσότερο εντός και εκτός Ευρώπης.
- Η εργασία αυτού του είδους μπορεί να προσφέρει την ευκαιρία σε ορισμένες ομάδες εργαζομένων να εισέλθουν στην αγορά εργασίας ή να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευελιξία.
- Οι κίνδυνοι για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία (ΕΑΥ) που προκαλούν οι εργασίες στις ψηφιακές πλατφόρμες είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοιοι με τους κινδύνους που προκαλούν οι εργασίες εκτός της οικονομίας των πλατφορμών.
- Οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες εκτίθενται ωστόσο σε μια σειρά από πρόσθετους κινδύνους που είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με τη φύση και τις συνθήκες της εργασίας σε ψηφιακές πλατφόρμες.
- Οι κυβερνήσεις, οι ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας, οι κοινωνικοί εταίροι και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες έχουν αναλάβει μια σειρά από πρωτοβουλίες για να βελτιωθεί η ΕΑΥ όσων εργάζονται σε ψηφιακές πλατφόρμες.

Επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στην ψηφιακή εποχή

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA) υλοποιεί την πανευρωπαϊκή εκστρατεία «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» για την περίοδο 2023-2025 με σκοπό την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις επιπτώσεις που προκαλεί η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στην επαγγελματική ασφάλεια και υγεία. Εάν ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η διαχείριση και η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών ακολουθούν μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση, οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να αποδειχθούν ασφαλείς και παραγωγικές. Στόχος της πανευρωπαϊκής εκστρατείας 2023-2025 είναι να ενισχύει τη συνεργασία για έναν ασφαλή και παραγωγικό ψηφιακό μετασχηματισμό της εργασίας.

Η ανερχόμενη τάση της εργασίας σε ψηφιακές πλατφόρμες

Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες είναι ένας σχετικά καινούργιος τρόπος εργασίας που εκτελείται με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας, όπως οι προσωπικοί υπολογιστές, τα έξυπνα τηλέφωνα, οι εφαρμογές και η σύνδεση στο διαδίκτυο. Ως εργασία σε ψηφιακή πλατφόρμα ορίζεται κάθε αμειβόμενη εργασία που παρέχεται είτε μέσω ψηφιακής πλατφόρμας είτε στην ίδια την ψηφιακή πλατφόρμα, στο πλαίσιο μιας ψηφιακής αγοράς που επιτρέπει τη σύζευξη της ζήτησης με την προσφορά εργασίας για την εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών. Υπό την έννοια αυτή, η εργασία μπορεί να εκτελείται εξ ολοκλήρου διαδικτυακά ή με φυσική παρουσία.

Εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες διαδικτυακά ή με φυσική παρουσία

Εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες διαδικτυακά: οι εργασίες ανατίθενται στους αντίστοιχους εργαζομένους μέσω διαδικτύου και εκτελούνται αποκλειστικά ή κατά βάση σε ψηφιακό περιβάλλον με τη βοήθεια ηλεκτρονικής συσκευής σε οποιαδήποτε τοποθεσία (κυρίως στην οικία των εργαζομένων). Εργαζόμενοι σε πλατφόρμες διαδικτυακά είναι π.χ. οι συντονιστές περιεχομένου, οι προγραμματιστές λογισμικού, οι υπάλληλοι γραφείου και οι γραφίστες.

Εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες με φυσική παρουσία: οι εργασίες ανατίθενται στους αντίστοιχους εργαζομένους μέσω του διαδικτύου, αλλά εκτελούνται αποκλειστικά ή κατά βάση στον φυσικό κόσμο, όπως σε δημόσιους χώρους, στον δρόμο ή στις εγκαταστάσεις του πελάτη. Εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες με φυσική παρουσία είναι μεταξύ άλλων οι οδηγοί μοτοσικλετών/μοτοποδηλάτων, οι οδηγοί άλλων οχημάτων, οι χειρώνακτες, οι οικιακοί βοηθοί, οι νοσηλεύτες και οι φροντιστές.

Σύμφωνα με στοιχεία της σφυγμομέτρησης EAY του EU-OSHA (2022), περίπου το 6 % των εργαζομένων στην ΕΕ των 27, την Ισλανδία και τη Νορβηγία, αποκόμιζαν μέρος του εισοδήματός τους (3 % των εργαζομένων) ή το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους (3,1 % των εργαζομένων) δουλεύοντας μέσω ψηφιακών πλατφορμών. Οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες απασχολούνται τις περισσότερες φορές σε ευρύ φάσμα κλάδων, όπως η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών, οι τεχνικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, το εμπόριο, οι μεταφορές, τα καταλύματα, τα τρόφιμα και οι υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης. Μολονότι το ποσοστό των γυναικών επί του συνόλου των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες παρουσιάζει αύξηση, οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε αυτήν την κατηγορία εργαζομένων. Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες είναι περισσότερο διαδεδομένη μεταξύ των μεταναστών και των εργαζομένων μικρότερης ηλικίας, ιδίως στα επαγγέλματα που είναι πιο υψηλού κινδύνου.

Το 6% περίπου των εργαζομένων στην ΕΕ των 27, την Ισλανδία και τη Νορβηγία (2022), αποκόμιζαν μέρος ή το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους δουλεύοντας μέσω ψηφιακών πλατφορμών.

Πώς η εργασία στις ψηφιακές πλατφόρμες προσφέρει ευκαιρίες

Η εργασία στις ψηφιακές πλατφόρμες μειώνει τα εμπόδια εισόδου και επανένταξης στην εργασία και μπορεί να αυξήσει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας για όλους, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων ατόμων. Ορισμένες κοινωνικές ομάδες υπερεκπροσωπούνται στην κατηγορία του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού και των ανέργων, όπως οι μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις και οι γυναίκες. Όταν οι ομάδες αυτές απασχολούνται, καταλήγουν συχνά σε θέσεις εργασίας χαμηλής ποιότητας.

Έτσι, η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες μπορεί να αποτελέσει ελκυστική πρόσθετη ή εναλλακτική πηγή εισοδήματος, καθώς μπορεί να συνδυαστεί με άλλες μορφές εργασίας ή με καθήκοντα φροντίδας των μελών της οικογένειας. Επίσης, στις ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας δεν υπάρχουν συνήθως περιορισμοί ως προς τον αριθμό των εργαζομένων που μπορούν να εγγραφούν, ούτε ως προς τις ειδικότητες των εργαζομένων: οι μόνοι περιορισμοί αφορούν τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση της εργασίας. Επιπλέον, αυτού του είδους η εργασία επιτρέπει στα άτομα να αναπτύσσουν δεξιότητες και να αποκτούν πείρα, η οποία μπορεί μελλοντικά να οδηγήσει σε θέσεις εργασίας με καλύτερες συνθήκες.

Αναγνώριση των κινδύνων κατά την εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες

Οι κίνδυνοι για την EAY που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στις ψηφιακές πλατφόρμες είναι σχεδόν ίδιοι με τους κινδύνους που προκαλούν οι εργασίες εκτός της οικονομίας των πλατφορμών. Παραδείγματος χάρη, οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες εκτίθενται σε κινδύνους που σχετίζονται με την παρατεταμένη καθιστική εργασία, τη χρήση ανεπαρκούς εξοπλισμού και τη χρήση ψηφιακών συσκευών.

Ωστόσο, η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες συνοδεύεται από πρόσθετο φόρτο εργασίας, όπως π.χ. ο χρόνος που πρέπει να διαθέσει ο εργαζόμενος για την αναζήτηση εργασιών, και προϋποθέτει την απόκτηση και άλλων ικανοτήτων, όπως η εξοικείωση με τα τεχνολογικά συστήματα που είναι αναγκαία για την πρόσβαση στις ψηφιακές πλατφόρμες. Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες είναι επίσης διαδεδομένη σε επαγγέλματα που είναι γενικά πιο υψηλού κινδύνου, όπως οι μεταφορές και οι διανομές. Μια σειρά παραγόντων αλλά και οι συνθήκες εργασίας στις ψηφιακές πλατφόρμες αυξάνουν τους κινδύνους για την EAY, με αποτέλεσμα να καθίσταται πιο περίπλοκο το έργο της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων αυτών στο πλαίσιο της οικονομίας των πλατφορμών.

Ειδικοί κίνδυνοι κατά την εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες

- **Ασαφές καθεστώς απασχόλησης και συμβατικές ρυθμίσεις**

Οι ψηφιακές πλατφόρμες εργασίας κατατάσσουν συνήθως τους εργαζομένους τους στην κατηγορία των αυτοαπασχολουμένων, κατηγορία που ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στις πραγματικές συνθήκες απασχόλησης και εργασίας τους. Οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες που ανήκουν στην κατηγορία των αυτοαπασχολουμένων είναι υπεύθυνοι για την προσωπική τους ΕΑΥ, καθώς στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ η σχετική νομοθεσία για την ΕΑΥ ισχύει μόνο για όσους εργάζονται υπό το καθεστώς μισθωτής εργασίας. Επίσης, οι εν λόγω εργαζόμενοι δεν καλύπτονται συνήθως από τις υπηρεσίες πρόληψης, παρακολούθησης και ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας, αποκλείονται από τις πρωτοβουλίες κοινωνικού διαλόγου και δεν καλύπτονται από τις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

- **Αλγοριθμική διαχείριση**

Οι ψηφιακές πλατφόρμες χρησιμοποιούν αλγοριθμική διαχείριση, δηλαδή αλγορίθμους για την κατανομή των εργασιών, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της απόδοσης και της συμπεριφοράς των εργαζομένων. Αυτό μπορεί να υπονομεύσει την αυτονομία, τον έλεγχο της εργασίας και την ευελιξία των εργαζομένων και μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερο φόρτο εργασίας, εξάντληση, άγχος και στρες, επηρεάζοντας αρνητικά την υγεία και την ευημερία/ευζωία τους. Ο αλγόριθμος κατατάσσει και επιβραβεύει ή τιμωρεί τους εργαζομένους με βάση την απόδοση ή τη συμπεριφορά τους, διαδικασία που μπορεί να αποβεί συναισθηματικά επώδυνη. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι παρατηρείται συχνά συνολική έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του αλγορίθμου, γεγονός που μπορεί να συμβάλει σε προβλήματα ανασφάλειας και άγχους και να αποτελέσει εμπόδιο για τη συμμετοχή των εργαζομένων και τη διαβούλευση μαζί τους.

- **Κοινωνική απομόνωση, μη συμβατικοί χώροι εργασίας και σύγκρουση μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής**

Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες εκτελείται τις περισσότερες φορές σε συνθήκες απομόνωσης, από ένα ανώνυμο και διασκορπισμένο εργατικό δυναμικό που εναλλάσσεται συχνά στις θέσεις εργασίας, σε ανεπαρκώς προσαρμοσμένους χώρους εργασίας, συχνά με ανεπαρκή εξοπλισμό και με ασαφή όρια μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Η κατάσταση αυτή μπορεί να έχει διάφορες επιπτώσεις στην ΕΑΥ των εργαζομένων στις ψηφιακές πλατφόρμες. Συχνά αναφέρονται προβλήματα ύπνου, εξάντληση, άγχος, κατάθλιψη, επαγγελματική εξουθένωση, μοναξιά, μυοσκελετικές παθήσεις, ατυχήματα και συνολική δυσαρέσκεια για την εργασία και την προσωπική ζωή. Η κοινωνική απομόνωση των εργαζομένων στις ψηφιακές πλατφόρμες περιορίζει την οργάνωσή τους και, κατά συνέπεια, τον κοινωνικό διάλογο, τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τη συμμετοχή τους στην ανάπτυξη ενός συστήματος διαχείρισης της ΕΑΥ. Όταν το εργατικό δυναμικό είναι διασκορπισμένο και δεν υπάρχουν οργανωμένοι αντιπροσωπευτικοί φορείς, είναι δύσκολο να προωθηθεί η κατάρτιση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες ΕΑΥ και πρωτοβουλίες όπως εκστρατείες ευαισθητοποίησης και πρόληψης.

- **Εργασιακή και εισοδηματική ανασφάλεια**

Η εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες συνοδεύεται από σημαντική εργασιακή και εισοδηματική ανασφάλεια, καθώς οι εργαζόμενοι έχουν ελάχιστο ή και καθόλου έλεγχο ή διαπραγματευτική δύναμη σχετικά με το πόσο μπορούν να εργάζονται και να μειώνονται για κάθε εργασία. Η εργασιακή και εισοδηματική ανασφάλεια αναγνωρίζονται ως ψυχοκοινωνικοί παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με την εργασία.

Αποτελεσματικές πρακτικές για την ασφαλή και υγιή εργασία στις ψηφιακές πλατφόρμες

Για την πρόληψη των κινδύνων που σχετίζονται με την εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες, έχουν προωθηθεί διάφορες πρωτοβουλίες από δημόσιους φορείς λήψης αποφάσεων, πλατφόρμες ψηφιακής εργασίας, ενώσεις ψηφιακών πλατφορμών, κοινωνικούς εταίρους και τους ίδιους τους εργαζομένους σε ψηφιακές πλατφόρμες.

Πρωτοβουλίες σε επίπεδο πολιτικής

Ισπανικός νόμος για τους οδηγούς μοτοσικλετών/ μοτοποδηλάτων: καθιέρωσε το δικαίωμα της αλγοριθμικής διαφάνειας και το τεκμήριο σχέσης εξαρτημένης εργασίας.

Ιταλικό νομοθετικό πλαίσιο και Χάρτης της Μπολόνια: ο Χάρτης της Μπολόνια για τα θεμελιώδη δικαιώματα της ψηφιακής εργασίας στο αστικό περιβάλλον καθιέρωσε όρους προστασίας της EAY στις ψηφιακές πλατφόρμες και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης τόσο για παρόμοιες πρωτοβουλίες στην περιφέρεια του Λάτσιο και στο Μιλάνο, όσο και για αλλαγές στην εθνική νομοθεσία.

Γαλλικό νομοθετικό πλαίσιο: ένα πλέγμα νόμων, όπως ο νόμος El Khomri για την καταπολέμηση της απάτης και ο νόμος «Προσανατολισμός στην κινητικότητα» όσον αφορά στο σύστημα των μέσων μεταφοράς, παρέχει σειρά δικαιωμάτων και προστασία στους εργαζομένους σε ψηφιακές πλατφόρμες, όπως το δικαίωμα σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστική οργάνωση, το δικαίωμα αποσύνδεσης και ασφάλισης έναντι εργατικών ατυχημάτων.

Πρωτοβουλίες από ψηφιακές πλατφόρμες και ενώσεις ψηφιακών πλατφορμών

Οι ψηφιακές πλατφόρμες Glovo, Lyft, DoorDash, Uber, Waymo, Amazon Flex, αλλά και άλλες πλατφόρμες, έχουν αναλάβει μια σειρά από πρωτοβουλίες για να ενσωματώσουν πτυχές της EAY στη λειτουργία των εφαρμογών και των τεχνολογικών τους συστημάτων. Αποδεικνύεται έτσι ότι οι ίδιες οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορούν να προάγουν ενεργά την ασφαλή και υγιή εργασία στις ψηφιακές πλατφόρμες. Παραδείγματα πρωτοβουλιών είναι οι ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας, τα γραφεία υποστήριξης, τα αυτοματοποιημένα συστήματα υποστήριξης, το σύστημα ανταλλαγής μηνυμάτων για την EAY, οι ιδέες και οι συμβουλές μέσω ειδοποιήσεων που βασίζονται σε εφαρμογές και αυτοματοποιημένων ενδείξεων για την EAY, τα εταιρικά ομαδικά φόρουμ και τα διαπροσωπικά μέτρα ασφαλείας (π.χ. βοήθεια έκτακτης ανάγκης ή κουμπιά έκτακτης ανάγκης). Άλλα παραδείγματα είναι το «δίκτυο ασφάλειας», το οποίο παρέχεται με τη μορφή της ασφάλισης ασθενείας, της ασφάλισης έναντι ατυχημάτων και της ασφάλισης αποζημίωσης, της ασφάλισης υγειονομικής περίθαλψης και αναπηρίας, της άδειας μητρότητας και πατρότητας, καθώς και των εξομοιωμένων μέσων κατάρτισης και ευαισθητοποίησης σε θέματα EAY.

Πρακτικές των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν δραστηριοποιηθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη, υλοποιώντας δραστηριότητες για να ενθαρρύνουν την πρόληψη των κινδύνων EAY στην εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες. Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι τα μητρώα και τα παρατηρητήρια σχετικά με το βασικό εργατικό δικαίωμα, ο κοινωνικός διάλογος και τα εθελοντικά συστήματα που σχετίζονται με τις συνθήκες εργασίας σε ψηφιακές πλατφόρμες, τα εργαλεία κατάρτισης για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και η συλλογή καλών πρακτικών για την πρόληψη των κινδύνων EAY. Επίσης, οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες υλοποιούν εδώ και καιρό πρωτοβουλίες όπως άτυπες ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ ομοτίμων σχετικά με ζητήματα που σχετίζονται με την εργασία. Τα φόρουμ συνομιλίας, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι προσωπικές επαφές είναι οι δίαυλοι που χρησιμοποιούνται περισσότερο. Άλλες πρωτοβουλίες είναι τα άτυπα μέτρα ασφαλείας και οι προφυλάξεις για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που σχετίζονται με συγκεκριμένες εργασίες.

Πρωτοβουλίες που βασίζονται στον κοινωνικό διάλογο

Οι κοινωνικοί εταίροι διαπραγματεύθηκαν και ενέκριναν διάφορες πρωτοβουλίες. Οι συλλογικές συμβάσεις έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικό εργαλείο για την παροχή μέσων ατομικής προστασίας στους οδηγούς δικύκλων σε συμφωνία με το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων στις ψηφιακές πλατφόρμες. Παραδείγματος χάρη, η Hilfr, μια ψηφιακή πλατφόρμα υπηρεσιών καθαρισμού από τη Δανία, και η συνδικαλιστική οργάνωση 3F της Δανίας διαπραγματεύτηκαν μια πρωτοποριακή συλλογική σύμβαση εργασίας για την προαγωγή της αξιοπρεπούς εργασίας και των παροχών ασθενείας, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ένα επιμίσθιο οικονομικής ευημερίας, ως πρόσθετη αποζημίωση, ισοδύναμο περίπου του επιδόματος επικίνδυνης εργασίας.

Πηγές πληροφόρησης

Δείτε όλο το σχετικό περιεχόμενο στο πλαίσιο του τομέα προτεραιότητας «Εργασία σε ψηφιακές πλατφόρμες»:
<https://healthy-workplaces.osha.europa.eu/en/about-topic/priority-area/digital-platform-work>.

Συμβουλευθείτε όλες τις δημοσιεύσεις σχετικά με το θέμα:
<https://osha.europa.eu/en/publications-priority-area/digital-labour-platforms>.

Το θεματικό τμήμα του EU-OSHA για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της εργασίας και τις επιπτώσεις του για την EAY:
<https://osha.europa.eu/en/themes/digitalisation-work>.

Ψυχοκοινωνικά ζητήματα και ο μεταβαλλόμενος κόσμος της εργασίας:
<https://oshwiki.osha.europa.eu/en/themes/psychosocial-issues-changing-world-work>.